

**Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση
και Δια Βίου Μάθηση**

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (Ι.Ε.Π.)

Πράξη: “Επιμόρφωση εκπαιδευτικών/εκπαιδευτών
σε θέματα Μαθητείας” με κωδικό ΟΠΣ (ΜΙΣ) 5008057

Υποέργο 1: “Υποστηρικτικές ενέργειες
για την υλοποίηση της Επιμόρφωσης”

ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

**“ Συμβουλευτική & Επαγγελματικός Προσανατολισμός &
Πληροφόρηση “**

Επιμορφωτής:

Θεματική Ενότητα

Συμβουλευτική,
Επαγγελματικός
Προσανατολισμός &
Πληροφόρηση

Σύντομη περιγραφή θεματικής ενότητας

Στη θεματική ενότητα παρουσιάζεται η ανάδειξη της αναγκαιότητας του θεσμού της μαθητείας, της χρησιμότητας της για την προσωπική επαγγελματική εκπαίδευση των εκπαιδευομένων, τα θετικά της χαρακτηριστικά, τα κίνητρα που υπάρχουν για την επιλογή της μαθητείας, όπως η καταπολέμηση της ανεργίας, αλλά και το επαγγελματικό κύρος που αποκτά κάποιος μετά την ολοκλήρωση και πιστοποίηση που θα αποκτήσει.

Στόχος θεματικής ενότητας

Στόχος είναι να καταστεί κατανοητή η αναγκαιότητα του θεσμού της μαθητείας ως επιτυχούς διεξόδου στην αγορά εργασίας εκ μέρους των μαθητών και των εκπαιδευομένων.

Προσαρμόζεται λοιπόν η επαγγελματική συμβουλευτική και ο προσανατολισμός στην κατεύθυνση της ενθάρρυνσης των ενδιαφερομένων στην συμμετοχή στον θεσμό της μαθητείας.

Υποενότητες θεματικής ενότητας

- Μαθητεία και επαγγελματικός προσανατολισμός
- Συμβουλευτική ψυχολογία
- Δεξιότητες συμβουλευτικής
- Αυτογνωσία και δόμηση του επαγγελματικού εαυτού
- Λήψη εκπαιδευτικών & επαγγελματικών αποφάσεων

Ενότητα 1 Μαθητεία & επαγγελματικός προσανατολισμός

Σκοπός της ενότητας είναι

- να οριοθετήσουμε εννοιολογικά την έννοια και τον θεσμό της μαθητείας,
- να θεμελιώσουμε θεωρητικά και πρακτικά την αναγκαιότητα του θεσμού της μαθητείας,
- να καταγράψουμε τα θετικά αποτελέσματα που μπορεί να έχει για τους εκπαιδευόμενους η συμμετοχή τους σε προγράμματα μαθητείας,

- να τονίσουμε τις δυνατότητες που παρέχει η ολοκλήρωση της συμμετοχής σε προγράμματα μαθητείας,
- να γνωρίσουμε τα κίνητρα που μπορούν να δοθούν στους εκπαιδευόμενους για τη συμμετοχή τους σε προγράμματα μαθητείας,
- να προσφέρουμε πιθανές επαγγελματικές επιλογές στους εκπαιδευόμενους μέσα από την ολοκλήρωση των προγραμμάτων μαθητείας,

- και τέλος την ανάγκη πιστοποίησης των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων που αναπτύσσονται και εξελίσσονται με την ολοκλήρωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της πρακτικής άσκησης σε πραγματικά εργασιακά περιβάλλοντα μέσα από το θεσμό της μαθητείας

Μαθητεία

Η έννοια της μαθητείας έχει επανέλθει στο προσκήνιο της συζήτησης για την επαγγελματική εκπαίδευση εδώ και κάποιο διάστημα (ΦΕΚ 2859/τ.Β΄/21.08.2017). Ο λόγος της ενσωμάτωσής της στην επαγγελματική εκπαίδευση είναι ότι συνδυάζει τη θεωρητική κατάρτιση με τη δυνατότητα ανάπτυξης συγκεκριμένων δεξιοτήτων και ικανοτήτων βασικών για την εξάσκηση των επαγγελματιών μέσα σε ένα πλαίσιο πραγματικής άσκησης του κάθε επαγγέλματος.

Επαγγελματικός Προσανατολισμός

Για τις ανάγκες του παρόντος οδηγού θα υιοθετήσουμε ένα γενικό ορισμό όπως παρατίθεται από την UNESCO και τον Conger (1994:7), 'ο πρωταρχικός σκοπός του προσανατολισμού είναι να παρέχει στους μαθητές γενικές δεξιότητες ανάπτυξης και εξέλιξης της σταδιοδρομίας τους για να μπορούν να ανταπεξέρχονται με αποτελεσματικότητα με την διαρκή τους εξέλιξη ως μαθητές, εργαζόμενοι επαγγελματίες και πολίτες'.

Στόχοι και αναγκαιότητα του θεσμού της μαθητείας στην επαγγελματική εκπαίδευση

- Η προώθηση της αυτονομίας των ατόμων
- Η διευκόλυνση της κοινωνικής και επαγγελματικής τους ενσωμάτωσης
- Η προώθηση της πρόσβασης αλλά και η παραμονή τους στην αγορά εργασίας
- Η συμβολή στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον του κάθε ατόμου
- Η απόκτηση ενός πιστοποιημένου τίτλου σπουδών (Cournoyer & Deschenaux, 2017: 227).

Θεωρητική θεμελίωση της αναγκαιότητας του θεσμού της μαθητείας

Η προσέγγιση αυτή ακολουθεί την προσέγγιση την γνωστικής ανάπτυξης όπως διατυπώθηκε από τον Vygotsky (1978) και αναφέρει ότι η γνωστική ανάπτυξη και η μάθηση κατευθύνονται από τις κοινωνικές και πολιτισμικές περιστάσεις που το άτομο βιώνει.

Έτσι και σύμφωνα με αυτήν την προσέγγιση τα άτομα δεν αναπαράγουν πληροφορίες και γνώσεις όπως τους μεταδίδονται και ίσως τους επιβάλλονται από εξωτερικά ερεθίσματα και πηγές ερεθισμάτων, αλλά κατασκευάζουν οι ίδιοι τη γνώση, την οικειοποιούνται, μέσα από μια ερμηνευτική διαδικασία και κατασκευή μέσα στα κοινωνικά περιβάλλοντα.

Θετικά κίνητρα για την επιλογή της μαθητείας

- συγκεκριμένη επαγγελματική ταυτότητα και άρα αναγνωρισμένο κοινωνικό κύρος.
- σχετικές άδειες ασκήσεως επαγγέλματος και εγγραφή στους σχετικούς επαγγελματικούς συλλόγους.
- η σύνδεση με ένα εύρος προσόντων που προσφέρονται στην Ανώτερη και Ανώτατη Εκπαίδευση.

- **πληροί την βασική προϋπόθεση ότι ο μαθητευόμενος πραγματοποιεί την περίοδο της μαθητείας του σύμφωνα με τον δικό του προγραμματισμό χρόνου**
- **η δυνατότητα παροχής αμοιβών,**

Μαθητεία και αντιμετώπιση της ανεργίας

Τα προγράμματα σπουδών θα μπορούν να περιλαμβάνουν και να αντικατοπτρίζουν τις πραγματικές εργασιακές και επαγγελματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας, όπως και το χτίσιμο εκείνων των δεξιοτήτων και ικανοτήτων και την παροχή εκείνων των γνώσεων και πληροφοριών που είναι απαραίτητες στην σύγχρονη εργασιακή και επαγγελματική πραγματικότητα και στις πραγματικές απαιτήσεις της σύγχρονης αγοράς εργασίας.

Πιστοποίηση της μαθητείας

Η πιστοποίηση των δεξιοτήτων που προκύπτουν από τη μαθητεία των αποφοίτων οδηγούν σε

- αυξημένη αυτοπεποίθηση,
- ανάπτυξης του επαγγελματικού εαυτού
- αυξημένο κύρος

Ασκήσεις Αυτό-αξιολόγησης

Επιμορφωτικό Υλικό σελ. 13

Ενότητα 2

Συμβουλευτική Ψυχολογία

Ο σκοπός της ενότητας είναι να έχουμε μια σύντομη εισαγωγή στα βασικά σημεία και χαρακτηριστικά της συμβουλευτικής ψυχολογίας.

Ορισμός συμβουλευτικής ψυχολογίας

Η Συμβουλευτική Ψυχολογία είναι μια ευρεία εξειδίκευση εντός της επαγγελματικής ψυχολογίας που ασχολείται με την εφαρμογή αρχών της ψυχολογίας για την ανάπτυξη και την προώθηση της θετικής ανάπτυξης, της ποιότητας ζωής και της ψυχικής υγείας των ατόμων, των οικογενειών, των ομάδων και της ευρύτερης κοινότητας. (Bedi et al, 2011:130)

Φιλοσοφία και βασικές αρχές της συμβουλευτικής ψυχολογίας

Η έμφαση δίνεται στα θετικά σημεία, στις δυνατότητες και στις προϋπάρχουσες ικανότητες των ατόμων, οι οποίες μπορούν να τονιστούν, να προσδιοριστούν, να γίνουν αντικείμενο ανάλυσης, να ενδυναμωθούν περαιτέρω, να αξιοποιηθούν και να αποτελέσουν τη βάση, πάνω στην οποία οι άνθρωποι θα οικοδομήσουν και θα διαχειριστούν τους όρους και τις συνθήκες της ζωής τους

Η Συμβουλευτική Ψυχολογία προωθεί την κοινωνική δικαιοσύνη, την πολυπολιτισμικότητα και την διαφορετικότητα με την ευρεία έννοια. Ενδιαφέρεται ως προτεραιότητα με την ενσωμάτωση ευάλωτων κοινωνικά ομάδων που είναι ή διατρέχουν τον κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού

Η αξιολόγηση είναι πελατο-κεντρική και αφορά επαγγελματική, γνωσιακή, ακαδημαϊκή, προσωπικότητας, ψυχοπαθολογίας, ψυχολογικής λειτουργίας, συνταίριασμα ατόμου-περιβάλλοντος, αξίες, αποκατάσταση και διάγνωση.

Μεγάλη έμφαση δίνεται στις θεραπευτικές ιδιότητες που έχει ή ίδια η θεραπευτική σχέση, και κυρίως η θεραπευτική 'συμμαχία' που αναπτύσσεται μεταξύ του Συμβούλου και του ατόμου που προσέρχεται για συμβουλευτική.

Βασικές προϋποθέσεις εξέλιξης σύμφωνα με την ανθρωποκεντρική προσέγγιση στη συμβουλευτική

Άνευ όρων αποδοχή σημαίνει ότι ο Σύμβουλος πρέπει να αποδέχεται τον Συμβουλευόμενο όπως είναι και χωρίς όρους και προϋποθέσεις.

Με την έννοια της *γνησιότητας* εννοείται ότι ο σύμβουλος πρέπει να είναι γνήσιος και ο εαυτός του, με την έννοια ότι ο σύμβουλος είναι σε επαφή με την εσωτερική του κατάσταση, με τα συναισθήματα που αναπτύσσει κατά τη διάρκεια της συμβουλευτικής και τα εκφράζει στο βαθμό που αυτά προωθούν τη συμβουλευτική διαδικασία.

Με την έννοια εν-συναίσθηση δηλώνουμε την ικανότητα του συμβούλου να μπορεί να έρθει σε επαφή με τις συναισθηματικές καταστάσεις του συμβουλευόμενου

Ασκήσεις Αυτό-αξιολόγησης

Μελέτες περίπτωσης

**Ασκήσεις στη ενδυνάμωση της
εν-συναίσθησης**

Επιμορφωτικό Υλικό σελ. 22

Ενότητα 3

Δεξιότητες Συμβουλευτικής

Σκοπός της ενότητας

Σκοπός της ενότητας είναι η παρουσίαση των βασικών δεξιοτήτων συμβουλευτικής που χρησιμοποιούνται στη συμβουλευτική διαδικασία ανεξάρτητα από τις βασικές αρχές και τη φιλοσοφία συμβουλευτικής ψυχολογίας που εφαρμόζουν οι σύμβουλοι.

Δίνουν τη δυνατότητα σε όσους τις εφαρμόζουν να δομήσουν τη συμβουλευτική διαδικασία και την επικοινωνία που αναπτύσσεται και να δώσουν κατεύθυνση στην αφηγηματική διαδικασία εκ μέρους των συμβουλευόμενων.

Η Συμβουλευτική διαδικασία είναι πρωτίστως ένα επικοινωνιακό γεγονός μεταξύ συμβούλου και συμβουλευόμενων.

Δηλαδή τόσο ο σύμβουλος όσο και ο συμβουλευόμενος καλούνται να επικοινωνήσουν μεταξύ τους πεπαιθήμες, συναισθήματα, στάσεις, συμπεριφορές, γεγονότα, πληροφορίες.

Οι συμβουλευόμενοι τις περισσότερες φορές θα προσέλθουν στη Συμβουλευτική διαδικασία βρισκόμενοι

- **σε σύγχυση σε σχέση με επιλογές που πρέπει να κάνουν,**
- **εναλλακτικές λύσεις που μπορούν να ακολουθήσουν,**
- **συχνά με συναισθηματική αμφιθυμία,**
- **αλλά και γνωστική σύγχυση,**
- **και τις περισσότερες φορές χωρίς επαρκή πληροφόρηση σε σχέση με τις επιλογές τους και τις εναλλακτικές λύσεις που είναι διαθέσιμες**

Για όλους τους παραπάνω λόγους, ο σύμβουλος από την πλευρά του οφείλει να δομήσει την επικοινωνία με τους συμβουλευόμενους έτσι ώστε να τους διευκολύνει στις αποφάσεις τους.

Επίσης στο ηλικιακό αυτό στάδιο, εφηβεία & πρώιμη ενηλικίωση,

- **η έλλειψη πληροφόρησης,**
- **η έλλειψη γνώσης διαθέσιμων επιλογών και εναλλακτικών,**
- **η συναισθηματική αμφιθυμία απέναντι στις επιλογές αυτές,**
- **η γνωστική αδυναμία συνολικής διαχείρισης των επιλογών είναι περισσότερο έντονες.**

Επίσης δεν συναντάται συχνά η διαμόρφωση ενός συνολικού σχεδιασμού της εκπαιδευτικής, εργασιακής και επαγγελματικής πορείας του ατόμου μέσα από δεξιότητες όπως η στοχοθέτηση.

Επομένως για να διευκολυνθούν στην διαδικασία λήψης αποφάσεων, είτε αφορά σε ζητήματα μαθητείας, είτε γενικότερα της επαγγελματικής τους εξέλιξης, εκτός από πληροφόρηση σχετικά με εναλλακτικές επιλογές που έχουν, θα πρέπει πρώτα να επιτύχουν έναν βαθμό αυτογνωσίας που θα τους επιτρέψει να λάβουν τις αποφάσεις αυτές που είναι περισσότερο κατάλληλες για τους ίδιους.

Η διαδικασία λήψης αποφάσεων αυτή θα διευκολυνθεί από τη συμβουλευτική διαδικασία η οποία για να μπορέσει να είναι περισσότερο αποτελεσματική θα πρέπει να είναι δομημένη.

Η δομημένη συμβουλευτική διαδικασία θα βελτιώσει την επικοινωνία συμβούλου συμβουλευόμενων και θα διευκολύνει με τη σειρά της να δομηθεί και να διαχειριστεί η σύγχυση εκ μέρους των συμβουλευόμενων.

Σε συνδυασμό με την επαρκή πληροφόρηση θα διευκολυνθεί έτσι η λήψη αποφάσεων εκ μέρους των συμβουλευόμενων.

Προσεκτική παρακολούθηση Ενεργός ακρόαση.

- Οπτική επαφή.
- Σωματική γλώσσα.
- Φωνητικό ύφος.
- Λεκτική ακολουθία.

Ανοικτή πρόσκληση για συζήτηση

- Ανοικτές ερωτήσεις
- Ερωτήσεις από
- Πως,
- Τι,
- Θα (μπορούσατε),
- και όχι Γιατί.

Διευκρίνιση (Στοιχειώδης ενθάρρυνση- Παράφραση).

- Μη λεκτικές στοιχειώδεις ενθαρρύνσεις:
- Λεκτικές στοιχειώδεις ενθαρρύνσεις:
- Παράφραση= Αποδεικνύει ότι πράγματι έχουμε ακούσει αυτά που είπε ο συμβουλευόμενος.

Αντανάκλαση αισθημάτων

Αντανάκλαση αισθημάτων= Επιλεκτική προσοχή στα συναισθηματικά στοιχεία που υπάρχουν στις εκφράσεις του συμβουλευόμενου.

Περίληψη

Περίληψη= Προσπαθούμε να ανακεφαλαιώσουμε, να συμπτύξουμε και να αποκρυσταλλώσουμε την ουσία των όσων λέχθηκαν.

Βοηθάμε το άτομο να ενώσει όλες τις σκέψεις του.

Συνοψίζουμε και συναισθήματα και περιεχόμενο μαζί.

Γενικός Κανόνας:

Η προσοχή στραμμένη στον
συμβουλευόμενο.

Ασκήσεις στις βασικές δεξιότητες συμβουλευτικής

Επιμορφωτικό Υλικό

Σελ. 32

Ενότητα 4

Αυτογνωσία και Δόμηση του Επαγγελματικού Εαυτού

Σκοπός της ενότητας

Σκοπός της ενότητας είναι να παρουσιάσουμε και να περιγράψουμε και να ορίσουμε εννοιολογικά την έννοια της αυτογνωσίας και να τονίσουμε την αναγκαιότητα ο επαγγελματικός προσανατολισμός και η συμβουλευτική όπως θα ασκηθεί στα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα να θέσει την ανάπτυξη της αυτογνωσίας και της δόμησης του επαγγελματικού εαυτού ως βασική προτεραιότητα

Ο λόγος ο οποίος καθιστά την ανάπτυξη της αυτογνωσίας ως προτεραιότητα της συμβουλευτικής και του επαγγελματικού εαυτού είναι ότι η αποκρυστάλλωση, ενίσχυση και δόμηση του επαγγελματικού εαυτού (δεξιότητες, ικανότητες, γνώσεις, αξίες, ενδιαφέροντα, κλίσεις) έχει βρεθεί να συσχετίζεται με καλύτερες και περισσότερο συγκροτημένες εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές.

Τέλος η έναρξη και διατήρηση ενός συνεχούς διαλόγου εκπαιδευτικών-μαθητών είναι ο πιο ενδεδειγμένος τρόπος για την επίτευξη του στόχου αυτού, καθώς η αυτογνωσία εξελίσσεται συνεχώς μέσα στο πλαίσιο ενός διαλόγου και δεν αποτελεί βραχυπρόθεσμο στόχο του επαγγελματικού προσανατολισμού αλλά μεσο-μακροπρόθεσμο στόχο.

Η τυπολογική θεωρία του Holland

- Έξι βασικές αρχές.
- Έξι τύπους προσωπικότητας.
- 1. Ρεαλιστικός-Πρακτικός τύπος (Realistic).
- 2. Διανοητικός-Ερευνητικός τύπος (Investigative).
- 3. Κοινωνικός τύπος. (Social).
- 4. Συμβατικός τύπος. (Conventional).
- 5. Επιχειρηματικός τύπος. (Enterprising).
- 6. Καλλιτεχνικός τύπος. (Artistic).

Η θεωρία του Super

- Η έκταση της ικανοποίησης που το άτομο εξασφαλίζει από την εργασία του είναι ανάλογη με την έκταση στην οποία μέσω του επαγγέλματος μπόρεσε να πραγματοποιήσει την αυτό-αντίληψή του.
- Το επάγγελμα και η συγκεκριμένη εργασία προσφέρουν στους περισσότερους ανθρώπους τον άξονα για την οργάνωση της προσωπικότητάς τους.

Επαγγελματικός Εαυτός Vocational Self-Concept

Η έννοια του επαγγελματικού εαυτού (vocational self-concept), ορίζεται ως 'ο βαθμός της σαφήνειας και της βεβαιότητας της αντίληψης του εαυτού αναφορικά με στάσεις, αξίες, ενδιαφέροντα, ανάγκες και δεξιότητες που αφορούν την επαγγελματική σταδιοδρομία' (Barrett & Tinsley, 1977: 302).

Η μαθητεία επομένως παρουσιάζεται ως μια ευκαιρία για τους νέους ανθρώπους να επεξεργαστούν περαιτέρω, μέσα σε ένα εργασιακό περιβάλλον πραγματικό σε πραγματικές συνθήκες εργασίας και να οικοδομήσουν σταδιακά περισσότερο την έννοια του επαγγελματικού εαυτού.

Περιττό να αναφέρουμε ότι η διαδικασία αυτή μάθησης και οικοδόμησης ευνοείται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τη συμμετοχή των νέων ανθρώπων σε πραγματικές συνθήκες εργασίας καθώς είναι σύμφωνο με τη διατύπωση ότι η διαδικασία μάθησης δεν μπορεί παρά να συμβαίνει ανεξάρτητα από, αλλά μόνο μέσα σε πραγματικές κοινωνικές συνθήκες, όπου μεταξύ όλων των άλλων εμπειριών υπάρχει και η δυνατότητα μάθησης μέσω μίμησης προτύπων (vicarious learning) σύμφωνα και με την κοινωνική θεωρία μάθησης του Bandura.

Εκτός όμως από την αξιοποίηση των εμπειριών που θα αποκομίσουν από τη συμμετοχή σε προγράμματα μαθητείας η προώθηση και η αποκρυστάλλωση της έννοιας του εαυτού και της έννοιας του επαγγελματικού εαυτού είναι χρήσιμο να ευνοείται και να επιδιώκεται και μέσα στο σχολικό περιβάλλον,

μέσα από διαλογική επεξεργασία των εμπειριών που θα ευνοήσουν την δυνατότητα των νέων να μπορούν να κάνουν αντανάκλαση όλων αυτών των εμπειριών, να συνειδητοποιήσουν περαιτέρω πράγματα για τον εαυτό τους, και σταδιακά να οδηγηθούν στην οικοδόμηση του επαγγελματικού τους εαυτού.

μαθητές με μεγαλύτερη σαφήνεια και βεβαιότητα στον ορισμό του επαγγελματικού τους εαυτού, των προσωπικών τους δηλαδή στάσεων, αξιών, ενδιαφερόντων, αναγκών και δεξιοτήτων, και πως όλα αυτά θα ταίριαζαν σε κάποιες συγκεκριμένες επαγγελματικές επιλογές, μπορούν να κάνουν καλύτερες και πιο αποτελεσματικές επιλογές και να λάβουν καλύτερες για τους ίδιους αποφάσεις για την σταδιοδρομία που θα ήθελαν να ακολουθήσουν.

Αυτό βασίζεται στην βασική παραδοχή της θεωρίας του Super (1957:196), ο οποίος υποστήριζε ότι

‘όταν κάποιος επιλέγει τελικά ένα επάγγελμα, στην πραγματικότητα επιλέγει έναν τρόπο να εφαρμόσει μια αυτό-εικόνα’.

Επίσης η διαδικασία διαμόρφωσης ενός πλάνου σχεδιασμού σταδιοδρομίας σε μακροπρόθεσμη βάση έχει γίνει πια μια απρόβλεπτη διαδικασία, και επομένως οι μαθητές δυσκολεύονται να λάβουν αποφάσεις ορθολογικά επεξεργασμένες και βασισμένες σε επαρκή πληροφόρηση.

Επίσης οι ορθολογικά επεξεργασμένες λήψεις αποφάσεων εκ μέρους των μαθητών δυσκολεύει περαιτέρω για τους εξής λόγους (Kuijpers, Meijers & Gundy, 2011: 22).

- Δεν διαθέτουν όλα τα απαραίτητα δεδομένα (εργασιακά περιβάλλοντα, εργασιακή νομοθεσία κτλ)
- Δεν διαθέτουν όλοι και πάντοτε ένα αξιόπιστο και σταθερό σύστημα αξιών

- Διαθέτουν, ειδικά οι νέοι άνθρωποι, τη δυνατότητα για βραχυπρόθεσμες αποφάσεις,
- Μπορούν να επικεντρωθούν σε ένα πρόβλημα τη φορά,
- Όλα αυτά έχουν και την βιολογική και νευροψυχολογική τους βάση, καθώς η πλήρης ωρίμανση που επιτρέπει τη λήψη αποφάσεων αναπτύσσεται πλήρως στις ηλικίες μεταξύ των 20 και 30 χρόνων.
- Επίσης ρόλο επίσης παίζουν και οι ατομικές διαφορές στην ωρίμανση αυτή, γεγονός που περιπλέκει περαιτέρω τα πράγματα.

Επομένως τις περισσότερες φορές και όταν έχουν να αντιμετωπίσουν μια σύνθετη κατάσταση απλώς 'βγάζουν αβίαστα συμπεράσματα'.

Οι Kuijpers, Meijers & Gundy, (2011) συνεχίζουν και αναφέρουν βασιζόμενοι σε μια ανασκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας ότι στο σχολικό περιβάλλον θα πρέπει να διαμορφωθεί ένα πλαίσιο όπου θα υπάρχει μια διαρκής συζήτηση για τη σταδιοδρομία.

Συγκεκριμένα θα πρέπει να δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές ανάπτυξης μιας αφήγησης των επαγγελματικών εμπειριών, στην οποία αυτή αφήγηση θα προσδίδεται προσωπικό νόημα, σε ένα πλαίσιο όπου θα βασίζεται στις πραγματικές εμπειρίες της μαθητείας και θα είναι διαλογικό,

κάτι που σημαίνει ότι οι μαθητές θα έχουν τη δυνατότητα να εκφράσουν τις σκέψεις τους και τα συναισθήματά τους σε σχέση με τη μαθητεία ή/και άλλες επαγγελματικές εμπειρίες

και αυτός ο διάλογος δεν πρέπει να γίνεται μια ή δυο φορές αλλά να είναι μια συνεχής διαδικασία ενταγμένη στο καθημερινό πρόγραμμα σπουδών.

Ένα τέτοιο πρόγραμμα σπουδών βασικά διαφέρει από ένα παραδοσιακό πρόγραμμα σπουδών στα εξής χαρακτηριστικά (Kuijpers, Meijers & Gundy, 2011: 23).

- Δεν είναι πρωτίστως προσανατολισμένο στην απλή μετάδοση πληροφοριών, αλλά προσανατολισμένο στην απόκτηση πραγματικών επαγγελματικών εμπειριών (αξιοποίηση του θεσμού της μαθητείας)

- Δεν εστιάζει σε έναν μονόλογο (από τον εκπαιδευτικό στους μαθητές) αλλά σε έναν διάλογο μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών
- Δεν εστιάζει σε παρεμβάσεις σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους προσδιορισμένες από το σχολείο για τη λήψη αποφάσεων αλλά υπάρχει συνεχής καθοδήγηση

- Δεν υπολογίζει μόνο σε γνωσιακές διαδικασίες αλλά λαμβάνει υπόψη και τις συναισθηματικές αντιδράσεις των μαθητών
- Δεν είναι αυστηρώς προσανατολισμένη σε μια αυστηρή διαδικασία μάθησης αλλά εστιάζει στη δημιουργία περισσότερων επιλογών και την προώθηση της αμοιβαίας συμμετοχής.

Επομένως ο επαγγελματικός προσανατολισμός στο σχολικό περιβάλλον που βασίζεται μόνο στην αποτύπωση ικανοτήτων, δεξιοτήτων και ενδιαφερόντων και εστιάζει μόνο σε παραδοσιακές τεχνικές δημιουργίας επαγγελματικού προφίλ (π.χ. τεστ που βασίζονται στην τυπολογία του Holland) δεν δίνουν περαιτέρω ώθηση στην ανάπτυξη επιπρόσθετων επαγγελματικών δεξιοτήτων.

ένα πρόγραμμα σπουδών που ενσωματώνει τον σχολικό επαγγελματικό προσανατολισμό με έμφαση σε μια συνεχή διαλογική διαδικασία εκπαιδευτικών και μαθητών όπου ο διάλογος αυτός εστιάζει σε πραγματικές επαγγελματικές και εργασιακές εμπειρίες (εμπειρίες που ανακύπτουν μέσα από τη διαδικασία της μαθητείας) ευνοεί την ανάπτυξη άλλων επιπλέον εργασιακών δεξιοτήτων, οι οποίες προκύπτουν ως αποτέλεσμα της αποτελεσματικότερης δόμησης του επαγγελματικού εαυτού (vocational self-concept).

Οι δεξιότητες αυτές αφορούν

- την εργασιακή αντανάκλαση των επαγγελματικών εμπειριών,
- τη διαμόρφωση στρατηγικής επαγγελματικής σταδιοδρομίας
- και εργασιακή-επαγγελματική διασύνδεση (Kuhn, 2017).

Η διαδικασία αυτή είναι αποτελεσματικότερη εάν είναι ενταγμένη μέσα σε ένα πλαίσιο συνεχούς υποστήριξης των μαθητών/εκπαιδευόμενων.

Η υποστήριξη αυτή μπορεί να έχει τη μορφή

- του συναισθηματικού ενδιαφέροντος,
- της χειροπιαστής υποστήριξης και βοήθειας,
- της παροχής πληροφόρησης,
- αλλά και του επαίνου,
- ενδυναμώνοντας έτσι την αίσθηση του 'ανήκειν' στους μαθητές,
- τον προσανατολισμό και την κινητοποίηση να τα καταφέρει κανείς σε σύνθετες καταστάσεις και έτσι να μετριάσει τα αρνητικά αποτελέσματα στρεσογόνων καταστάσεων

Πιο συγκεκριμένα οι μορφές που μπορεί να πάρει αυτή η υποστήριξη μπορεί να είναι,

- η έκφραση της εκτίμησης,
- η παροχή παρηγορητικού λόγου,
- η ενθάρρυνση μετά από κάποια πιθανή αποτυχία,
- η πληροφόρηση για συγκεκριμένες επιλογές,
- η παροχή συμβουλών,
- η ενεργητική παροχή βοήθειας,
- η εποπτεία και
- η παροχή επιτέλεσης συγκεκριμένων καθηκόντων (Hofmann, Stalder, Tschan, Hafeli, 2014).

**Βιωματικές ασκήσεις
αυτογνωσίας, αυτοεκτίμησης
και αυτοπεποίθησης**

**Επιμορφωτικό Υλικό
σελ. 44**

Ενότητα 5

Λήψη Εκπαιδευτικών & Επαγγελματικών Αποφάσεων

Η Συμβουλευτική διαδικασία και ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός εν πολλοίς και εν κατακλείδι αφορούν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων εκ μέρους των συμβουλευόμενων.

Ο βασικός στόχος του Προσανατολισμού είναι αυτός εφόσον έχουν προηγουμένως υλοποιηθεί άλλες διαδικασίες όπως

- η διερεύνηση αναγκών των συμβουλευόμενων,
- τα πιθανά εμπόδια που μπορεί να αντιμετωπίσουν και οι τρόποι αντιμετώπισής τους,
- η διευκόλυνση της διαδικασίας αυτογνωσίας και
- η ενίσχυση της αυτοεκτίμησής τους,

- ο σχηματισμός ενός συνολικού σχεδίου επαγγελματικής αποκατάστασης σε βάθος χρόνου, αλλά και
- οι εναλλακτικές λύσεις που υπάρχουν στην επιδίωξη των στόχων αυτών (Cournoyer & Deschenaux, 2017)

Οι Germeijs & Verschueren (2007) προτείνουν έξη 'καθήκοντα-στάδια' στην διαδικασία λήψης επαγγελματικών αποφάσεων, τα οποία είναι:

- Προσανατολισμός σε επιλογές (συνειδητοποίηση της ανάγκης να παρθεί μια απόφαση και κινητοποίηση να δεσμευτεί κανείς στη διαδικασία λήψης επαγγελματικής απόφασης)

- **Αυτό-ανίχνευση (συλλογή πληροφοριών σε σχέση με τον εαυτό, επίτευξη αυτό-γνωσίας)**
- **Ευρεία διερεύνηση του περιβάλλοντος (συλλογή γενικών πληροφοριών σχετικά με εναλλακτικές επαγγελματικές επιλογές)**

- **Λεπτομερής και σε βάθος διερεύνηση του περιβάλλοντος (συλλογή λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με ένα περιορισμένο αριθμό εναλλακτικών επαγγελματικών επιλογών)**
- **Απόφαση (πρόοδος στην επιλογή μιας εναλλακτικής)**
- **Δέσμευση (βαθμός αυτοπεποίθησης και δεσμού σε μια συγκεκριμένη επαγγελματική επιλογή)**

Παρακάτω θα παρουσιάσουμε μια συνολική θεώρηση των σταδίων που είναι χρήσιμο να ακολουθήσουμε στη λήψη αποφάσεων βασισμένη σε ένα συγκερασμό των βασικών και κοινών χαρακτηριστικών των διαφόρων θεωριών όπως παρουσιάζεται σε μια εκλεκτική προσέγγιση από την Teuscher (2003).

Στάδια & διαδικασία λήψης επαγγελματικών επιλογών

- 1. Αποσαφήνιση των προσωπικών στόχων και αξιών-δημιουργία μιας ιεράρχησης των στόχων. Η αξιολόγηση της διαδικασίας αυτής από τους μαθητές έδειξε ότι θεωρούν ότι τους βοηθάει πολύ και οδηγεί σε αυξημένη ικανοποίηση για τις τελικές τους αποφάσεις αλλά και περισσότερο ακριβή και συγκεκριμένη συμπεριφορά αναζήτησης πληροφοριών.

- **2. Αναζητώντας εναλλακτικές λύσεις-διεύρυνση των επιλογών.** Ο στόχος στο στάδιο αυτό είναι η σκέψη των μαθητών να διευρυνθεί και να είναι περισσότερο ανοικτή από πριν έτσι ώστε να γίνει περισσότερο δημιουργική επιζητώντας εναλλακτικές λύσεις στην επίτευξη των στόχων τους μέσα από ένα διευρυμένο οπτικό πεδίο διαφορετικών επιλογών.

- **3. Αναζήτηση πληροφοριών.** Στο στάδιο αυτό οι μαθητές αναζητούν πληροφόρηση για το εύρος των επιλογών τους και των εναλλακτικών λύσεων για την επίτευξη των επιμέρους στόχων τους που θα οδηγήσουν και στην επίτευξη του τελικού τους στόχου. Εδώ έχει σημασία η αναζήτηση πληροφοριών να μην είναι επιλεκτική αλλά σφαιρική.

- 4. Αξιολόγηση των επιλογών. Για κάθε μία εναλλακτική λύση και διαθέσιμη επιλογή, είτε αφορά την τελική επιλογή του εκπαιδευτικού ή/και του επαγγελματικού στόχου, είτε αφορά επιμέρους στόχους η επίτευξη των οποίων κρίνεται απαραίτητη για τη σταδιακή επίτευξη του τελικού στόχου, μπορούν οι μαθητές να κάνουν μία αξιολόγηση γραπτή στην οποία θα καταγράψουν τα θετικά και τα αρνητικά κάθε διαθέσιμης επιλογής τόσο των επιμέρους όσο και της τελικής.

- **5. Λήψη απόφασης.** Στο στάδιο αυτό επέρχεται η τελική λήψη των αποφάσεων.
- **6. Υλοποίηση.** Ακολουθεί η λήψη όλων των απαραίτητων βημάτων για την υλοποίηση των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών επιλογών.

Άσκηση στη λήψη αποφάσεων Μελέτες περίπτωσης

Επιμορφωτικό Υλικό σελ. 66